

Η Γ'. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΕΝ ΕΦΕΣΣΩ.

ΕΠΙ ΤΗ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΙ (431-1931)*

15. Ούτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε τὴν 17 ἰανουαρίου 395 ἐξέλιπεν ἡ ἰσχυρὰ μορφή τοῦ Μ. Θεοδοσίου, ὅστις ἐπὶ 17 ἔτη ἐπεβλήθη ὡς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ οὕτω καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, μὴ ἀνεχόμενος ταραχὰς οὔτε ἐν τῇ πολιτικῇ διοικήσει οὔτε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀμειλίχτως τιμωρήσας τὰς ἐπαναστατικὰς διαθέσεις καὶ ἐκδηλώσεις ἐν Θεσσαλονίκῃ, Ἀντιοχείᾳ καὶ Ἀλεξανδρείᾳ, ἐν δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπιβληθεὶς εἰς τὰς ἐπισκοπικὰς φιλοδοξίας καὶ θέσας ὑπεράνω αὐτῶν τὴν κοινὴν τῆς Ἐκκλησίας εἰρήνην. Ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐξαπέλυσε πάλιν κατὰ τοῦ κράτους τοὺς προσωρινῶς λωφήσαντας κινδύνους. Ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἐν Μεδιολάνῳ καὶ Ραβέννῃ καὶ παρὰ τὸν Βόσπορον ἐκάθηντο παῖδια, παραστατούμενα καὶ κηδεμονευόμενα ὑπὸ φιλοδόξων ξένων, ἀποβλεπόντων πρὸς τὸ στέμμα. Οἱ φύλαρχοι τῶν μισθοφόρων βαρβάρων Γότθων ἔδωκαν πρῶτοι τὸ σύνθημα τῆς αὐθαιρεσίας, ἀποβάντες οἱ ἀληθεῖς κύριοι τῆς Θράκης καὶ τῆς πρωτευούσης, μετὰ δεκαετίαν δὲ δεινῶς ἐλεηλάτησαν τὰς ἑλληνικὰς χώρας ἀπὸ τῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Γαινάρου ὑπὸ τὸν Ἀλάριχον. Ἐν τῇ Δύσει ὁ δεκατετραετής Ὀνώριος δὲν εἶχε πλέον παρ' ἑαυτῷ τὸν τραχύν, ἀλλὰ χρηστὸν καὶ ἀληθῆ χριστιανὸν ἐπίσκοπον Ἀμβρόσιον τοῦ Μεδιολάνου (†397), ὁ δὲ πολιτικὸς αὐτοῦ ἐπίτροπος Σπυρίχων ὀλίγον ἢ καθόλου δὲν ἐνδιεφέρετο περὶ Ἐκκλησίας, ἀπησχολημένος εἰς τὴν ἀμυναν τῶν ἐπερχομένων ἐξ Ἀνατολῆς Γότθων καὶ εἰς τὴν ὑποκατάστασιν τοῦ ἀθλίου καὶ διεφθαρμένου ἐκείνου μείρακος. Εὐνόητον λοιπὸν ἦτο νὰ προέλθωσιν πάλιν εἰς μέσον αἱ φιλοδοξία τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Ρώμης, τοὺς ὁποίους οὔτως ἀπροσδοκῆτως ἐπληξεν ἡ νομοθεσία τῆς β' Οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ κυρίως ἡ ταχίστη πρόοδος τῆς νέας ἐν Ἀνατολῇ πρωτευούσης τοῦ κράτους.

16. Τῷ 397 ἀποθανόντος τοῦ Νεκταρίου, εἰς διαδοχὴν αὐτοῦ ἐξέλεγε ὁ ἀντιοχεὺς πρεσβύτερος Ἰωάννης, ἐξοχος ὄητωρ καὶ αὐστηρὸς μοναχός, προτιμηθεὶς τοῦ γέροντος ἀλεξανδρέως Ἰσιδώρου, προτιθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου, ἀνδρὸς φιλοδόξου, πολυπράγμονος, πλουσιωτάτου. ἐκκλησιαστικοῦ ἀρχηγοῦ τῆς μεγίστης ἐν

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τεύχους σελ. 231.

Ἄνατολῇ ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἀπὸ τῆς ἐρήμου τοῦ Σινᾶ μέχρι τῆς Κυρήνης καὶ τοῦ μέσου Νείλου, ἀληθοῦς κυβερνήτου τῆς μεγάλης Ἀλεξανδρείας, περιστοιχουμένου ὑπὸ ἑκατόν που ἐπισκόπων καὶ ἀσκοῦντος ἀπεριόριστον κράτος ἐπὶ τοῦ πολυαριθμοῦ μοναχικοῦ κόσμου τῆς αἰγυπτιακῆς ἐρήμου. Ὁ Θεόφιλος οὐ μόνον προσεβλήθη διὰ τῆς προτιμῆσεως τοῦ ἐξ Ἀντιοχείας ὑποψηφίου τῆς αὐλῆς, ἀλλὰ καὶ ἐξηναγκάσθη νὰ προστῆ τῆς χειροτονίας τοῦ νέου ἐπισκόπου Κπόλεως ἦτο δ' οὗτος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος. Ὁ νέος ἐπίσκοπος καταπλήξας τὸν κόσμον τῆς πρωτευούσης διὰ τῆς συναρπαζούσης ῥητορικῆς δεινότητος καὶ τῆς ἀμέμπτου αὐτοῦ ἠθικῆς ὑπεροχῆς, ταχέως προυνάλεσε περὶ ἑαυτὸν τὴν δυσφορίαν μεταξὺ τοῦ κλήρου καὶ τῆς ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως. Ὁ κληρὸς τῆς πρωτευούσης ἀποσεύσας τὴν πειθαρχίαν ἐπὶ τοῦ εὐκόλου καὶ ἀγαθοῦ Νεκταρίου, ἠσθάνθη βαρεῖαν τὴν χεῖρα καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ ἀυστηροῦ μοναχοῦ καὶ δέξος παρατηρητοῦ καὶ κριτοῦ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν Χρυσοστόμου. Ὁ ἀνειμένος καὶ δεσποικὸς κόσμος τῆς ἀριστοκρατίας τοῦ Βυζαντίου, μὲ τὰ μεγάλα ἱστορικὰ ὄνοματὰ καὶ τὴν αὐλικὴν εὐνοίαν τοῦ κόυφου Ἀρκαδίου καὶ τῆς φιλοδόξου Εὐδοξίας, κακῶς ἤκουσε τὴν μαστιγοῦσαν ῥητορείαν τοῦ ἐπισκόπου, ὅστις ἀπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἄμβωνος ἀνέλαβε νὰ λύσῃ ἀπὸ χριστιανικῆς ἀπόψεως τὰ μεγάλα κοινωνικὰ προβλήματα, τὰ ὅποια γεννᾷ ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ διαβάθμισις. Πρώτην φορὰν καὶ καυστικώτατα διεπομπεύετο ὁ γυναικωνίτης τῆς ἀριστοκρατίας μὲ τὴν ἀπίστευτον χλιδὴν τῆς περιβολῆς καὶ τῆς τροπέζης του, τὴν ῥαδιουργίαν καὶ τὸν κόμπον καὶ τὴν ἀπερίγραπτον διαφθοράν, ἐνῶ συγχρόνως ἡ φιλανθρωπία καὶ τὸ φιλάλληλον, εἰς τὰ ὅποια σχεδὸν κατὰ κανόνα ἀπέληγον πᾶσαι αἱ δμιλίας τοῦ Χρυσοστόμου, διέθετον πρὸς αὐτὸν τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ καὶ προσέδιδον εἰς αὐτὸν καὶ ἀκουσίως τὸν χαρακτήρα δημωγοῦ. Ὁ ἱστορικὸς Σωκράτης, φειδωλὸς συνήθως περὶ τὰς κρίσεις του, ὡς ἐξῆς ἐπιγραμματικώτατα καὶ κατὰ Θουκυδίδην χαρακτηρίζει τὸν Χρυσόστομον: «Ἦν δὲ ὁ ἄνθρωπος διὰ ζῆλον σωφροσύνης πικρότερος καὶ πλέον—ὡς ἔφη τις τῶν οἰκειοτάτων αὐτῷ ἐκ νέας ἡλικίας—θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοῖ ἐχαρίζετο· καὶ διὰ μὲν ὀρθότητα βίου οὐκ ἀσφαλῆς πρὸς τὰ μέλλοντα, δι' ἀπλότητα δὲ εὐχερῆς. ἐλευθεροστομία τε πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀμέτρως ἐκέχρητο· καὶ ἐν μὲν τῷ διδάσκειν πολὺς ἦν ὠφελῆσαι τὰ τῶν ἀκουόντων ἦθη· ἐν δὲ ταῖς συντυχίαις ἀλαζονικὸς τοῖς ἀγνωστοῖσιν αὐτὸν ἐνομίζετο, καὶ μείζονι ἢ ἐχορῆν τῇ ὀφρῷ κ' τὰ τῶν ὑπηκόων ἐκέχρητο, διορθοῦν τοὺς

βίους τῶν ὑφ' αὐτῷ κληρικῶν, ὡς ᾤετο, προαιρούμενος. Εὐθύς οὖν ἐν ἀρχῇ φανείς ταῖς Ἐκκλησίαις τραχύς, ὑπ' αὐτῶν ἐμισοῖτο, πολλοὶ τε πρὸς αὐτὸν ἀπηχθάνοντο καὶ ὡς ὀργίλον ἐξέκλινον»¹. Τοιοῦτος ὢν ὁ Χρυσόστομος περιῆλθεν εἰς ὄψιν πρὸς τινὰς ἐπισκόπους τῆς Μ. Ἀσίας, οὓς ἐπὶ διαφόροις αἰτίαις κατηγορηθέντας ἤλεγξε μεταβάς ἐπὶ τόπου, τινὰς δ' αὐτῶν καὶ ἀντικατέστησε. Ἡ παρὰ τὸν 2 κανόνα τῆς Β' οἰκουμενικῆς συνόδου ἀνάμαιξις τοῦ ἐπ. Κπόλεως εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς «διοικήσεως τῆς Μ. Ἀσίας», ἄνευ ὀθενδήποτε διαμαρτυρίας, καὶ ἡ εἰς τοῦτο συγκατάθεσις 22 ἐπισκόπων, δι' ἰδίας «ἀνάγκας» παρεπιδημούντων ἐν Κπόλει, ἀποδεικνύει ὅτι μία μόνη εἰκοσαετία ἀπὸ τοῦ 381 ἤρκεσεν ἵνα ὁ θρόνος τῆς Κπόλεως, ἄνευ ἰδιαίτης προσωπικῆς τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς ἐπιβολῆς, περιβληθῇ ἐξαιρετικὸν κύρος, ἀπορρέον ἐκ τῆς διοικητικῆς ἐξελίξεως τῶν πραγμάτων. Προφανῶς ὁ ἐπ. Κωνσταντινουπόλεως ἀπέβη διὰ τοὺς ἐπισκόπους Θράκης, Πόντου καὶ Ἀσίας (Φρυγίας, Λυδίας, Ἰωνίας καὶ Καρίας) ὅ,τι ἦτο ὁ Ἀλεξανδρείας διὰ τοὺς τῆς Αἰγύπτου, Λιβύης καὶ Πενταπόλεως, ὅ,τι ὁ Ἀντιοχείας διὰ τοὺς τῆς «Ἀνατολῆς», ὅ,τι τέλος ὁ Ρώμης διὰ τοὺς τῆς μέσης καὶ κάτω Ἰταλίας καὶ τῶν πέριξ νήσων. Ἡ αὐτὴ διέκειτο εὐμενῶς πρὸς τὸν Ἰωάννην, ἡ δ' Εὐδοξία παντὶ τρόπῳ αὐτὸν ἐβοήθησεν εἰς τὰς πρὸς περιορισμὸν τῶν ἐν Κπόλει ἀρειανῶν ἐνεργείας του Ἡ λανθάνουσα ὁμως τοῦ Θεοφίλου δυσμένεια ἐξεδηλώθη τῷ 402, ὅτε ὁ μὲν Χρυσόστομος ἐπροστάτευσε τοὺς ἀδίκως ἐξ Αἰγύπτου ἐκδιωχθέντας Μακροὺς ἀδελφοὺς, ὁ δὲ Θεόφιλος ἐξήγειρε καθ' ἑαυτοῦ διὰ τοῦτο πολλοὺς τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Μ. Ἀσίας ἐπισκόπους, ὥθησε δὲ καὶ τὸν πολλῆς ἀπολαύοντα τιμῆς ἀλλ' ἄκριτον Ἐπιφάνιον τὸν Κύπρου νὰ συνταράξῃ τὴν Ἐκκλησίαν Κπόλεως δι' ἀντικανονικῶν πράξεων. Ἐν μέσῳ δυσμενοῦς περιβάλλοντος, προστεθείσης εἰς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ τῆς Εὐδοξίας, ὁ Χρυσόστομος κατεδικάσθη ἐρήμην ἐν συνόδῳ 45 ἐπισκόπων ἐν Χαλκηδόνι *παρὰ τὴν Δρῶν* ἐκεῖθεν τοῦ Βοσπόρου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κληθέντος νὰ δικασθῇ Θεοφίλου (403), μετὰ δὲ τρεῖς ἡμέρας, ἐπικυρωθείσης τῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως ὑπὸ τοῦ Ἀρχαδίου, ἀπῆλθεν εἰς ἐξορίαν. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ, στασιάζαντος κατὰ τῆς γενομένης ἀδικίας, ἠνάγκασε τὴν Εὐδοξίαν ν' ἀνακαλέσῃ τὸν ἐπιφανῆ Ἱεράρχην, νὰ ἐκδιώξῃ κακὸν κακῶς τὸν Θεόφιλον ἐκ τῆς πρωτεύουσας καὶ ν' ἀποδώσῃ τὸν θρόνον εἰς τὸν Χρυσόστομον, παρὰ τὴν ἐπιμονὴν τούτου ὅπως τὰ κατ' αὐτὸν ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν κρίσιν «μείζονος συ-

1. Σωκρ. VI. 3-4.

νόδου» κατὰ τὰ κρατοῦντα ἐκκλησιαστικά νόμιμα. Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ ἄκαμπος ἐπίσκοπος περιῆλθεν εἰς ἐμφανῆ πλέον ῥῆξιν πρὸς τὴν Εὐδοξίαν, ἣ δ' αὐτὴ τότε ἐνεθυμήθη αὐτὴ τὴν «μείζονα σύνοδον», ἣν καὶ συνεκάλεσεν ἐν Κπόλει. Αὕτη δὲ ἀντὶ πάσης ἄλλης διαδικασίας καὶ δὴ τῆς ἀναθεωρήσεως ὡς παρανόμου τῆς παρὰ τὴν Δρῦν συνόδου, ἀπεφάσισε πρακτικώτερον νὰ ἐφαρμόσῃ τὸν 4 κανόνα τῆς ἐν Ἄντιοχείᾳ συνόδου τοῦ 341, ὃν αὐτὸς ὁ Χρυσόστομος πρὸ δύο μηνῶν εἶχεν ἐπικαλεσθῆ, καὶ καθ' ὃν δὲν ἐπετρέπετο εἰς καταδικασθέντα ὑπὸ μιᾶς συνόδου ἐπίσκοπον νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον τοῦ πρὸ τῆς ἀποφάσεως μείζονος συνόδου. Παρὰ πᾶσαν τὴν ἀντίστασιν τοῦ λαοῦ τῆς πρωτεύουσας, καὶ διὰ τῆς βίας ὑπερασπίσαντος τὸν ἀγαπητὸν τοῦ ποιμένα, ἡ ἐμπάθεια τῆς αὐτῆς καὶ ἡ δουλοπρέπεια καὶ ὁ φθόνος τοῦ κλήρου ἐπέτυχον τὴν ὀριστικὴν τοῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπομάκρυνσιν (404).

17. Ἐν μέσῳ τῆς περὶ ἑαυτὸν ταραχῆς καὶ πρὶν ἀπέλθῃ εἰς ἔξορίαν ὁ Χρυσόστομος ἀπηυθύνθη δι' ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς πλὴν ἄλλων καὶ πρὸς τοὺς δυτικούς ἐπισκόπους Ἰννοκέντιον τὸν Ρώμης, Βενέριον τὸν Μεδιολάνου καὶ Χρωμάτιον τὸν Ἀκυλητίας, ὡς πρὸς ἐπισκόπους γινώσκοντας τὴν ἐκκλησιαστικὴν νομοθεσίαν, ἐν τῇ προκειμένη περιστάσει παραβιασθεῖσαν, καὶ ἠξίωσεν ὅπως, πρὸ τοῦ κινδύνου ἀνατροπῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος, δηλώσωσιν ὅτι αἱ παρὰ τὴν Δρῦν ἀποφίσεως εἶνε ἄκυροι ¹. Ὁ πάπας ἀποκρινόμενος εἰς οὐδεμίαν προβῆναι

1. Τοῦτο, ἐπὶ μακρὸν θεωρηθὲν ὑπὸ τῶν κατολικῶν ὡς «ἐκκλησις» εἰς τὸ πρωτεῖον τοῦ πάπα, σήμερον ὁμολογεῖται ὡς μὴ ἰσχυρὸν ὑπὲρ τοῦ πρωτείου ἐπιχείρημα α) διότι δὲν ἀπευθύνεται πρὸς μόνον τὸν πάπαν, ἀλλὰ πρὸς τοὺς δυτικούς ἐπισκόπους· ἡ δὲ διακήρυξις τοῦ Battifol ὅτι «Δύσις ἦτο ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης» (Le Siège apostolique p. 315) εἶνε πρόωρος διὰ τὸ 404· διότι πρὸ δεκαετίας μόλις καὶ ὁ Ἀμβρόσιος (†391) καὶ οἱ δύο τούτου διάδοχοι Σιμπλικιανὸς καὶ Βενέριος (397--408) ἠγγύουν τὴν ιδιότητα ταύτην τοῦ πάπα καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Μάξιμος ἀπέκρουε τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Δαμάσου εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα τῆς Γαλλίας (αὐτ. p. 203), καὶ τῷ 418 ἡ Ἐκκλησία τῆς Β. Ἀφρικῆς ἐν πληθούσῃ συνόδῳ ἐν Καρχηδόνι ἀπηγόρευσε πᾶσαν ἀνάμειξιν τῆς Ρώμης εἰς τὰ τῆς μεγάλης ἐκείνης Ἐκκλησίας (Duchesne III. p. 242 καὶ ἐξ., καὶ Battifol Siège apost. p. 239—241)· ἐν αὐτῇ δὲ τῇ Ἰταλίᾳ οἱ ἐπίσκοποι τῆς διοικήσεως Ἀκυλητίας ἀρνοῦνται νὰ δεχθῶσι τὰς ἀποφάσεις τοῦ πάπα, ἀπειλοῦντες ἐκκλησίαν εἰς μείζονα σύνοδον. (Battifol Le Siège apostolique p. 176-177) β) διότι οὐδεμία ἐκφρασις τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Χρυσοστόμου δύναται νὰ ἐρμηνευθῆ ὡς ἐκκλησις πρὸς ἀνωτέραν διοικητικὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀρχήν, ὡς τοῦτο μετὰ προφανοῦς λύτης σημειοῦσιν οἱ νεώτεροι

γενναίαν ἐνέργειαν· παραμυθεῖται τὸν ἐξόριστον καὶ τοὺς ἐν Κπόλει ὁπαδοὺς αὐτοῦ, ἀποδοκιμάζει τὴν γενομένην ἀδικίαν, ἀλλ' ἐπισημῶς ἐξακολουθεῖ ἐπικοινωνῶν πρὸς τὸν ἀδικήσαντα καὶ παραβάντα τοὺς ἐκ κλησιαστικοῦ κανόνας Θεόφιλον, πᾶν ἄλλο διὰ τούτου δεικνύων ἢ εὐθύτητα καὶ συναίσθησιν οἴου δήποτε διοικητικοῦ πρωτείου. Ὁ Θεόφιλος ἐπιτυχὸν τοῦ σκοποῦ του, τῆς καταστροφῆς τοῦ Χρυσοστόμου, δὲν εἶχεν οὐδένα λόγον ν' ἀναθέσῃ πάλιν τὸ ζήτημα εἰς τὴν κρίσιν συνόδου, ὡς συνεβούλευεν ὁ πάπας, ἀλλὰ προετίμησε νὰ ἐπιναφέρῃ τὴν εἰρήνην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Κπόλεως, συστήσας εἰς τὸν δευτέρου τοῦ Χρυσοστόμου διάδοχον Ἀττικὸν νὰ μὴ καταδιώκῃ τοὺς ὁπαδοὺς αὐτοῦ, εἰς δὲ τὸν πάπαν ἀντιπάσης ἄλλης ἀποκρίσεως ἀπέστειλεν ὑβριστικώτατον κατὰ τοῦ ἐξοριστοῦ ἐχθροῦ του λίβελλον, προθύμως μεταφρασθέντα λατινιστὶ ὑπὸ τοῦ διαβοήτου καὶ οὐχὶ πάντοτε χρηστοῦ Ἱερωνύμου. Κατὰ τὰ ἄλλα δὲ καὶ αὐτὸς καὶ ὁ Ἀττικὸς ἐκώφευσαν εἰς τὰς ἐκ Ρώμης συστάσεις, ὁ δὲ Ἀρχάδιος ἐξεδίωξε τοὺς ἐκ τῆς Δύσεως ἐλθόντας ἐπισκόπους ἵνα ὑπὲρ τοῦ Χρυσοστόμου μεσιτεύσωσι· ἦσαν ἄλλως τε τότε οἱ χρόνοι τῆς ἐχθρότητος μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ὅτε ὁ Στιλίχων τὰ πάντα μετεχειρίσθη ὅπως ἀποσπάσῃ τὸ Ἰλλυρικὸν εἰς τὴν ὑποταγὴν τῆς Δύσεως. Οὕτως ἀπὸ τῆς Β' οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ Ρώμη καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια, ὅτε μὲν συνεραζόμεναι ὅτε δὲ καὶ κατ' ἰδίαν ἑκατέρω, προσεπάθησαν νὰ ἐκμηδενίσωσι τὰς ἱστορικὰς συνθήκας, αἵτινες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξειλίσσοντο ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς Κπόλεως καὶ αἵτινες ἐνομιμοποιήθησαν διὰ τοῦ 3 κανόνος τῆς Συνόδου ἐκείνης. Ἄλλ' ἢ μὲν Ἀλεξάνδρεια ἐπεχείρησε τοῦτο διὰ κεκηρυγμένου πολέμου, ἐπιλαμβανομένη ἑκάστοτε τοπικῶν ζητημάτων ἢ καὶ δημιουργοῦσα αὐτά· ἢ δὲ Ρώμη, ὀχυρομένη ὀπισθεν τῆς ἐν Ἀνατολῇ ἀγνοίας τῶν κατ-

λαῖνοι ἱστορικοὶ (M. Jugie: St Chrysostome et la Primauté de Saint Pierre ἐν *Echos d' Orient* 1908 p. 5-15 καὶ 193 πρβλ. καὶ καρδιν. Marini; Il primato di S. Pietro e de' suoi successori in S. Giovanni Crisostomo (1919) p. 89-90 καὶ Batiffol: Le Siège apostolique p. 313-315). γ) Ἐξ αὐτῆς τῆς ἐνεργείας τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου, συστήσαντος τὴν σύγκλησιν «μειζονος συνόδου», ὅ,τι δηλ. ἀπήτησε καὶ ὁ Χρυσόστομος, ἀλλὰ μὴ συγκαλέσαντος αὐτήν, ὡς θὰ ἀνέμενε τις ἂν εἶχε τὸ πρὸς τοῦτο δικαίωμα ἢ προνόμιον, ὡς δ' ἐξηγεῖ ὁ Batiffol τὸ πρᾶγμα διότι ἀμφέβαλλον ὁ πάπας ὅτι ἢ ἐν Κπόλει νικήτρια μερὶς ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας, θὰ ἦτο διατεθειμένη νὰ ὑπαχθῇ εἰς τὸ ἀξίωμα τῆς Ρώμης εἰς τὰ διοικητικὰ ταῦτα ζητήματα: μεγάλη σύνοδος θὰ ἦτο μᾶλλον ἀποδεκτὴ, ἐσκέπτετο ὁ πάπας» (αὐτ. 320).

αὐτήν, ἐδοκίμαζε ν' ἀλιεύσῃ εἰς τὰ θολούμενα ἐκεῖ ὕδατα, παρουσιαζομένη ὡς φρουρὸς δῆθεν τῆς νομιμότητος καὶ ὑπερασπιστῆς τῶν ἐκαστοτε ἀδικουμένων, ὁσάκις οὗτοι καὶ πρὸς αὐτήν ὡς καὶ πρὸς πᾶσαν ἄλλην, μὴ ἀμέσως εἰς τὴν ἐπίδικον ὑπόθεσιν ἐνδιαφερομένην, Ἐκκλησίαν ἀπετείνοντο.

18. Ἡ ἀπὸ τοῦ 408 μέχρι τοῦ 425 περίοδος διὰ τὴν Ἀνατολικὴν καὶ ἰδίᾳ διὰ τὴν ἐν Κπόλει Ἐκκλησίαν, εἶνε μεστὴ σπουδαίων γεγρονότων, ὧν ὅμως τὰς λεπτομερείας τῆς ἐξελίξεως ἐνίστε δὲ καὶ τὰς προσεχεῖς αἰτίας δὲν περιέσωσαν εἰς ἡμᾶς αἱ σύγχρονοι πηγαί. Ἦδη ἀπὸ τοῦ 405, μετὰ βραχεῖαν ποιμαντορίαν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Νεκταρίου Ἀρσακίου (†11 νοεμβρ. 404), ἐφ' οὗ ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ του ὁ κληρὸς καὶ οἱ μοναχοὶ τῆς πρωτευούσης εἶχον ἰκανῶς ἐλαστικὴν ἰδέαν περὶ ἐκκλησιαστικῆς πειθαρχίας, τὸν θρόνον τῆς Κπόλεως κατεῖχεν ὁ Ἀττικὸς, «ἀνήρ μετὰ τοῦ πολὺ πεπαιδευθῆναι εὐλαβῆς τε καὶ φρόνιμο»¹ ἐκ τῶν μάλιστα διακεκριμένων ἀνδρῶν, ὅσοι μέχρι τότε τὴν Ἐκκλησίαν διηύθυναν. Συνδυάζων τὴν προτέραν μοναστηριακὴν ἄσκησιν πρὸς τὰς κοινωνικὰς ἀπαιτήσεις τοῦ βίου τῆς πρωτευούσης, τάχιστα εἶχε κατακτήσει τὰς συμπαθείας οὐ μόνον τῆς αὐτῆς καὶ τῆς διοικούσης τάξεως, ἀλλὰ καὶ τοῦ λαοῦ καὶ αὐτῶν τῶν σχισματικῶν καὶ τῶν αἰρετικῶν τῆς πόλεως, εἰς οὓς ἐπεβλήθη οὐχὶ διὰ διωγμῶν καὶ πιέσεων, ἀλλὰ δι' ἐλλόγου μετριοπαθείας καὶ διὰ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ὑπεροχῆς². Εὐρῶν διηρημένον τὸ ποίμνιον αὐτοῦ περὶ τὸ ὄνομα τοῦ Χρυσοστόμου κατῶρθωσε δι' ἐπιεικοῦς τρόπου τὰ ἐνώση μέγα μέρος αὐτῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπιτρέψας ἐπισήμως τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ ἐπ' Ἐκκλησίας, εἰ καὶ μὴ ἐνέγραψε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὰ δίπτυχα ὡς ἐπισκόπου³. Ὁ Ἀττικὸς κατὰ τὴν ἀνηλικιότητα Θεοδοσίου τοῦ β'. διηύθυνε τὰ τοῦ

1. Σωκρ. VII, 2.

2. Σωκρ. αὐτ. 2 καὶ 3.

3. Ὁ Σωκράτης ὅμως VII, 25 γράφει «νεσίαν Ἰωάννου ἐν ταῖς εὐχαῖς ἐκέλευσε ποιεῖσθαι, ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἐπισκόπων τῶν νεκοιμημένων εἰσῆθαι γίνεσθαι». Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ προσωπικὴ δραστηριὰ ἐνέργεια ἐν Κπόλει τοῦ μετριοπαθοῦς καὶ φρονίμου πατριάρχου Ἀντιοχείας Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἀποκαταστήσας τὴν μνήμην τοῦ Χρυσοστόμου ἐν Ἀντιοχείᾳ καὶ συνενώσας τοὺς ἐπὶ τοῦ προκοτόχου του Πορφυρίου ἀπεσχισμένους τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας Ἰωαννίτας (414 ἢ 415) ἐλθὼν εἰς Κπολιν καὶ ἐπηρεάσας εὐνοϊκῶς καὶ τὴν αὐτὴν ἐπεισε τὸν Ἀττικὸν ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἀγαστὸν παράδειγμά του. Πρβλ. ἐπιστ. Ἀττικοῦ πρὸς Κύριλλον (Migne P. G. t. 87 c 358-352).

κράτους ἐν στενῇ συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ πραγματικοῦ κυβερνήτου, τοῦ Ἀνθεμίου· τοῦτο δὲ οὐ μικρὸν συνετέλεσεν ὅπως κατευνάσῃ μὲν τὰ ἐκ τοῦ προσφάτου παρελθόντος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πάθη, ἐφαρμόσῃ δ' ἐν τῷ βίῳ τὰ ὑπὸ τῶν πραγμάτων αὐτῶν προκύψαντα καὶ ὑπὸ τῆς Β'. Οἰκουμένης Συνόδου ἐπικυρωθέντα διοικητικὰ προνόμια τῆς καθέδρας αὐτοῦ. Ἐν τούτῳ ἐβάδισεν ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ Νεκταρίου¹ καὶ τοῦ Χρυσοστόμου² παρακολουθῶν καὶ ἐποπτεύων τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον τῶν διοικήσεων Θράκης, Πόντου καὶ Ἀσίας καὶ εὐκαιρίας ἢ ἀφορμῆς διδομένης ἐπεμβαίνων εἰς τὰ τῆς διοικήσεως τῶν αὐτόθι Ἐπισκοπῶν³. Ὁ Ἀττικὸς οὐδὲν ἐν τούτῳ ἐνεωτέρισεν· ἐμιμήθη τὸ ἀπὸ τοῦ γ'. ἤδη αἰῶνος ὑπάρχον καὶ διὰ τῆς Α'. ἐν Νικαίᾳ συνόδου κατοχυρωθὲν καθεστὼς ἐν Ἀντιοχείᾳ, Ἀλεξανδρείᾳ καὶ Ρώμῃ Ἡ μίμησις δ' αὐτῆ προέβη μέχρι καὶ τοῦ προνομίου, οὗ ἤδη πρὸ πολλοῦ ἀπέλαυον οἱ ἐπ. Ρώμης διὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικὴν διοίκησιν τῆς μέσης καὶ κάτω Ἰταλίας (Ecclesiae suburbicariae), οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας διὰ τὴν διοίκησιν τῆς Αἰγύπτου, Λιβύης καὶ Πενταπόλεως καὶ οἱ τῆς Ἀντιοχείας διὰ τὴν τῆς «Ἀνατολῆς» (Συρίας, Μεσοποταμίας καὶ Ἀραβίας), ὅπως δηλ. μηδεὶς ἐπίσκοπος ἐκλέγεται ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἐπισκόπου Κπόλεως⁴. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας ἦτο πολὺ τεταραγμένον ἐκ τῶν ὑπολειμμάτων τῶν παλαιότερων αἱρέσεων, (Ἀρειανῶν, Μεσσαλιανῶν, Μακεδονιανῶν καὶ ἄλλων), πολλὰ πράγματα παρεχόντων εἰς τοὺς ἐπαρχιακοὺς ἐπισκόπους, οἵτινες φυσικῶς κατέφευγον εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ ἐπισκόπου τῆς πρωτεύουσας, μετὰ πλήρους ἀξιώματος λύοντος τὰς διαφορὰς⁵.

19. Ἀπὸ τοῦ 379 ἤδη ἡ πολιτικὴ κατάστασις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ χερσονήσῳ ἐδημιούργησε τὴν ἀνάγκην νέας διαρρυθμίσεως καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Μέχρι τοῦ ἔτους ἐκείνου αἱ διοικήσεις Πανονίας, Ἰλλυρικοῦ καὶ Ἑλλάδος ὑπήγοντο εἰς τὸ δυτικὸν ῥωμ. κράτος

1. Ἐπέμβασις αὐτοῦ ἐν Νικομηδείᾳ κατὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς τῆ παρακλήσει τοῦ Μεδιολάνου Ἀμβροσίου (Batiffol: Le Siège apost. p. 382-383) καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ κατὰ τοῦ ἐπ. Βοσπορίου, συστάσει Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ (ἐπιστ. 185).

2. Ἐπέμβασις ἐν Νικομηδείᾳ καὶ Ἐφέσῳ Παλλαδίου Διάλ. σ. 50.

3. Σωκρ. VII, 3.

4. Σωκρ. VII, 28. Ἐν Ρώμῃ τοῦτο ἐπισήμως καθιερώθη ἀπὸ τοῦ πάπα Σιρκίου (384), ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ πολὺ πρότερον.

5. Σωκρ. VII, 3, ἐπιστολαὶ Ἀττικοῦ πρὸς ἐπισκόπους Παμφυλίας καὶ πρὸς τὸν Σίδης Ἀμφιλόχιον, παρὰ Φωτίῳ Βιβλιοθ. κ. 52.

ἀπὸ τῆς πρώτης ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου διανομῆς αὐτοῦ μεταξὺ τῶν τριῶν υἱῶν του· αἱ δ' Ἐκκλησίαι τῶν διοικήσεων τούτων ἀπετέλουν διοικητικὰ ἐνότητάς ὑπὸ τοὺς μητροπολίτας τῶν μεγάλων αὐτόθι πόλεων, αὐτονόμους καὶ ἀνεξαρτήτους ἀπ' ἀλλήλων (Σιρμίου, Σαρδικῆς, Θεσσαλονίκης, Κορίνθου), ἐπικοινωνοῦντας ἐπὶ τοῖς ἴσοις καὶ ὁμοίοις πρὸς τὰ ἄλλα μεγάλα ἐκκλησιαστικὰ κέντρα τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, ὡς τούτου ἔχομεν μάρτυρας Ἀλέξανδρον τὸν Θεσσαλονίκης, πρὸς ὃν ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ ὁμωνύμου ἐπ. Ἀλεξανδρείας ἡ καταδίκη τῶν περὶ τὸν Ἄρειον ἐν Αἰγύπτῳ¹, Ἀχόλιον τὸν Θεσσαλονίκης, διὰ τὰ μεγάλα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἐπικοινωνοῦντα πρὸς τὸν Μ Βασίλειον καὶ Μελέτιον τὸν Ἀντιοχείας καὶ μετασχόντα τῆς Β'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου². Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ 379 ὁ Γρατιανὸς προσλαβὼν τὸν Θεοδοσίον συνάρχοντα διὰ τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ κράτους ἔδωκεν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν Ἰλλυρίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῶν νήσων. Ἡ νέα αὕτη πολιτικὴ διαρρύθμισις, συμπεσοῦσα μετὰ τρία ἔτη πρὸς τὴν διὰ τῆς Οἰκ. Συνόδου τοῦ 381 ἐπίσημον ἀνακήρυξιν τῆς Κπόλεως «Νέας Ρώμης» καὶ τοῦ ἐπισκόπου αὐτῆς ἀπολαύοντος τῶν πρεσβειῶν τῆς τιμῆς» μετὰ τὸν τῆς παλαιᾶς Ρώμης, προήγαγε τὸ ζήτημα τῆς θέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει. Ὁ Ἀχόλιος τῆς Θεσσαλονίκης, στενωῶς συνδεδεμένος μετὰ τοῦ Θεοδοσίου, ὃν ἐβάπτισε καὶ καθωδήγησεν εἰς τὰ πρῶτα βήματα τῆς ἐκκλη-

1. Κατὰ τινὰς ὁ Ἀλέξανδρος οὗτος εἶνε ὁ Βυζαντίου ἐπίσκοπος· ἀλλ' οὗτος διεδέχθη τὸν Μητροφάνη μόλις τῷ 327 Ὁ Θεσσαλονίκης εἶνε καὶ ἄλλως γνωστὸς ὡς φίλος τοῦ Ἀθανασίου ἐκ τῆς ἐν Τύρῳ συνόδου (335) Ἀθανασ. Ἀπολογ. κ. 8. Σωζομ. Ι, 25.

2. Οὐχὶ βεβαίως ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Δυτικῆς ἢ ἰδίᾳ τῆς Ρωμ. Ἐκκλησίας, (Batiffol *Le Siège apostolique* p. 115-144). Ἡ φερομένη πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴ τοῦ Δαμάσου τοῦ 380 (Jaffe 237) εἶνε προφανῶς νόθος, γραφεῖσα post factum ὡς καὶ ἡ ἐπιστ. 238. Πρὸ τῆς ὑπὸ τοῦ Δαμάσου δημιουργίας τοῦ Βικαριάτου Θεσσαλονίκης, ὁ μητροπολίτης τῆς πόλεως ταύτης Ἀλέξανδρος, κατ' ἐντολὴν τῆς Α'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀνεκοίνωσε τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς ταῖς Ἐκκλησίαις «ταῖς κατὰ Μακεδονίαν πρώτην καὶ δευτέραν σὺν τῇ Ἑλλάδι, τὴν τε Εὐρώπην πᾶσαν, (Πανονίαν, Νωρικὸν κτλ.) Σκυθίαν ἑκατέραν καὶ ταῖς κατὰ τὸ Ἰλλυρικὸν ἀπάσαις, Θεσσαλίαν τε καὶ Ἀχαΐαν), ὡς ὁ Ὅσιος τῆς Κορδούης, διὰ τῶν σὺν αὐτῷ πρεσβυτέρων Ρώμης Βίτονος καὶ Βικεντίου ταῖς κατὰ Ρώμην καὶ Σπαιίαν καὶ Ἰταλίαν πᾶσαν καὶ ταῖς ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσι τοῖς ἐπέκεινα οὐσιν ἕως τοῦ ὠκεανοῦ» (Σύνταγμα Γελασίου περὶ τῆς Α'. Οἰκ. Συνόδου), ὅπερ σημαίνει ὅτι αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Ἰλλυρικοῦ δὲν ὑπήγοντο τότε εἰς τὸν ἐπίσκοπον Ρώμης.

σιαστικῆς του πολιτικῆς, πιθανῶς διὰ τὸν 3 κανόνα τῆς Συνόδου ἐκείνης καὶ διότι αὕτη οὐδεμίαν πρόνοιαν ἔδειξε περὶ τε αὐτοῦ καὶ τῆς Μητροπόλεώς του, ἐκηρύχθη κατὰ τῆς κανονικότητος τῆς ἐκλογῆς Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ καὶ ἐνίσχυσε Πέτρον τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν διαδοχόν του Τιμόθεον εἰς τὸν κατὰ τούτου καὶ τῶν περὶ τὸν Μελέτιον ἀγῶνα, πείσας αὐτὸς ἴσως καὶ τὸν αὐτοκράτορα νὰ μὴ ἀντιστῆ εἰς τὴν παραίτησιν τοῦ πολὺ ὑπ' αὐτοῦ τιμωμένου ἐξόχου θεολόγου. Ἄλλ' ἢ Σύνοδος ἀπέκοψε πᾶσαν ἐλπίδα ἐπιτυχίας τῶν σχεδίων τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Τιμοθέου καὶ διὰ τοῦ 4 κανόνος αὐτῆς ἀπεκήρυξε τὸν κυνικὸν Μάξιμον, τὸν ὁποῖον δὲν ἔσωσαν πλέον οὔτε τοῦ Δαμάσου αἱ ἐκ τῶν παρασκηνίων οὔτε τοῦ Ἀμβροσίου αἱ ἐπίσημοι ἐνέργειαι. Ἄλλ' ὁ Δάμασος τότε κολακεύων τὴν ἀνθρωπίνην φιλοτιμίαν τοῦ Ἀχολίου ἐδημιούργησε δι' αὐτὸν ἐξαιρετικὴν τινα θέσιν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει, πρωτοφανῆ διὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον, καταστήσας αὐτὸν Βικάριον ἑαυτοῦ ἐν τῇ διοικήσει τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Ἰλλυρικοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ Μητροπολίτην τῶν ἐκκλησιῶν τῶν αὐτόθι διοικήσεων, ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ ὁποίου οὐδεὶς ἐπίσκοπος ἠδύνατο νὰ χειροτονηθῆ οὐδὲ διαφορὰ τις ἐκκλησιαστικὴ νὰ λυθῆ¹. Ἡ δημιουργία τῆς νόθου ταύτης σχέσεως τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Ἰλλυρικοῦ πρὸς ξένην ἀπομεμακρυσμένην ἐκκλησίαν, τῆς Ρώμης, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀπὸ τοῦ Δαμάσου σαφῶς ἤδη καταρτισθέντος προγράμματος τοῦ ῥωμαϊκοῦ πρωτείου διοικήσεως, καθ' ὃν χρόνον αἱ αὐταὶ προσπάθειαι τοῦ Δαμάσου καὶ τῶν πρώτων αὐτοῦ διαδόχων, Σιρκίου Ἰννοκεντίου α', Ζωσίμου καὶ Βονιφατίου α', ἀπεκρούοντο ἐν αὐτῇ τῇ Δύσει καὶ δὴ ἐν τῇ Β. Ἰταλίᾳ² καὶ τῇ Γαλλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ καὶ τῇ Β.

1. Ἐπιστ. Σιρκίου πρὸς Ἀνύσιον Θεσσαλονίκης (Jaffe n. 259).

2. Ἐν τῇ δημιουργίᾳ τοῦ Βικαριᾶτου Θεσσαλονίκης κύριος παράγων ἦτο ἡ ἀξίωσις τοῦ ἐπ. Ρώμης νὰ παρακωλύσῃ τὴν φυσικὴν ἐκ τῶν πραγμάτων ἐπέκτασιν τῆς ἐπιρροῆς τῆς Κπόλεως μέχρι τοῦ Ἀδρια. Τὰ προβληθέντα προσήματα, περὶ δὴθεν ἀνάγκης διοικητικῆς συγκεντρώσεως πρὸς ἀσφαλεστέραν ἐξάσκησιν τῆς ἐποπτείας τοῦ πάπα ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Ἰλλυρικοῦ φέρουσι τὸν πάπαν Δάμασον εἰς βρωῶσαν ἀντίφασιν πρὸς ἑαυτόν· διότι ὁ αὐτὸς πάπας καὶ οἱ ἄμεσοι αὐτοῦ διάδοχοι οὐδὲ γρῦ ἔλεγον κατὰ τῆς τελείας ἀνεξαρτησίας ἀπ' αὐτῶν καὶ αὐτοτελείας τῆς «Διοικήσεως Ἰταλίας» μὲ πρωτεύουσαν τὸ Μεδιόλανον ἐν πληρῇ γειτονίᾳ πρὸς τὴν Ρώμην, ἄνευ οὐδεμιᾶς τοῦ πάπα ἐπ' αὐτῆς δικαιοδοσίας οὔτε ἐν τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἐπισκόπων οὔτε ἐν τῇ διοικήσει· ὁ δὲ Batiffol δικαιολογῶν τὸ πρᾶγμα ἀποδίδει τοῦτο εἰς τὸν ἐκούσιον αὐτοπεριορισμὸν τῶν ἐπ. Ρώμης, ἐκ σκοπιμότητος «κρινάντων ὅτι αἱ ἐπαρχίαι αὐταὶ ἦσαν πολὺ ἀπομεμακρυσμέναι ἢ ὥστε νὰ συσπειρωθῶσι

Ἄφρικῆ, ἦτο φυσικὸν ὅτι θὰ προκάλει ἀνωμαλίας καὶ προστριβὰς μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν Ρώμης καὶ Κπόλεως. Δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ κράτος ἐν κράτει, τῶν κοινωνικῶν καὶ ἄλλων σχέσεων τῶν ποιμαινομένων καὶ τῶν ποιμένων ῥυθμιζομένων ὑπὸ τῶν νόμων τοῦ κράτους τῆς Κπόλεως, τῶν δὲ στενωῶς πρὸς αὐτὰς συναφῶν ἐκκλησιαστικῶν σχέσεων κανονιζομένων ὑπὸ ξένης ἐκτὸς τοῦ κράτους ἀρχῆς ὡς ἀνωτάτου καὶ τελεσιδίκου ἐφετείου. Περιπτώσεις τῆς προφανοῦς ταύτης ἀντινομίας δὲν ἐβράδυναν νὰ παρουσιασθῶσιν, ἀποδείξασαι τὴν ἀνάγκην τῆς καταργήσεως τοῦ παραλόγου τούτου θεσμοῦ. Καὶ πρῶτον ἡ συγκέντρωσις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Θεσσαλονίκης τοσοῦτο εὐθείας δικαιοδοσίας καὶ ὁ διὰ ταύτης περιορισμὸς τῶν μητροπολιτικῶν δικαίων τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιφερειῶν ἀπήρθε εἰς τοὺς ἀδικουμένους μητροπολίτας, καὶ πολὺ ταχέως παρετηρήθη σύγχυσις καὶ ἀτάξια περὶ τὰς χειροτονίας, ὥστε συνεκίνησε τὸν διάδοχον τοῦ Δαμάσου πάπαν Σιρίκιον, «ἀνανεώσαντα» εἰς τὸν Θεσσαλονίκης Ἀνύσιον τὰ ἀπὸ τοῦ Δαμάσου προνόμια καὶ καθορίσαντα αὐτὰ ἀκριβέστερον· τὸ αὐτὸ πράττει καὶ ὁ Ἰννοκέντιος (402—417), ὅστις ἀναγκάζεται εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς δημιουργηθεῖσαν σύγχυσιν νὰ ῥίψῃ ἔλαιον εἰς τὴν πυρὰν τῆς δυσφορίας τῶν μητροπολιτῶν τοῦ Ἰλλυρικοῦ, προσθεὶς ὅτι ἕκαστος τούτων ἔπρεπε «νὰ διατηρῇ τὰ ἑαυτοῦ πρεσβεῖα» (Salvo eorum—τῶν μητροπόλεων—primatu)¹. Ἐν τούτοις, συνεπικουρούσης καὶ τῆς ταραχώδους ἐν Ἰλλυρία καὶ Μακεδονία πολιτικῆς καταστάσεως ὡς ἐκ τῆς ἐπὶ μίαν πεντηκονταετίαν ἀδιαλείπτου κινήσεως τῶν Βησιγόθων, Ὀστρογόθων καὶ Οὔνων, ἡ ἀνθαιρέσια καὶ ἀταξία ἐδέσποζε καὶ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ τῆς ἀτυχοῦς ἐκείνης χώρας, ὥστε ὑπεβλήθησαν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν πάπαν, καὶ οὐχὶ ἱεραρχικῶς διὰ τοῦ Θεσσαλονίκης Ρούφου, ὑποθέσεις οὐχὶ σπουδαῖαι—οὐχὶ causae maiores, ὡς εἶχον οἱ ἐν Ρώμῃ θεσπίσει—ἔτι δὲ καὶ διαμαρτυρία κατ' ἀποφάσεων παπι-

περὶ αὐτοὺς (τοὺς πάπας), ἐξ οὗ ἡ πειθαρχία θὰ ἐκινδύνευε, ὅτι ἡ διάδοσις τοῦ εὐαγγελίου ἐν τῇ χώρᾳ (τῇ Β. Ἰταλίᾳ δηλ.) θὰ ἐπεβραδύνετο, οὕτως ὥστε ἡ ἀποκέντρωσις αὕτη ἦτό τι ἀγαθόν» (L: Siège apost. p. 154-155). Πῶς οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἴσχυον διὰ τὴν ἀπείρωσιν «πολὺ ἀπομεμακρυσμένην» καὶ εἰς ξένον κράτος ἀνήκουσαν περιοχὴν τοῦ Ἰλλυρικοῦ;

1. Ἰννοκεντίου epist 17 Ἰουν. 412 παρὰ Jaffe n. 300. Ἐν τούτοις ἑσωτερικοὶ λόγοι πείθουσι περὶ τοῦ νόθου τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὡς καὶ γενικῶς περὶ τοῦ «φακέλλου» τῶν εἰς τὸ βικαριάτον τῆς Θεσσαλλονίκης ἀναφερομένων ἐγγράφων.

κῶν ¹. Ἡ κατάστασις αὕτη προκάλεσε σοβαρῶς τὴν προσοχὴν τῆς ἐν Κπόλει κυβερνήσεως καὶ ἐξεδόθη τὸ διάταγμα τῆς 14 Ἰουλίου 421 πρὸς τὸν praefectum praetorio Illyrici, διὰ τοῦ ὁποίου «τὸ παλαιὸν ἔθος καὶ τοὺς ἀνέκαθεν ἐκκλησιαστικούς κανόνας, τοὺς ἐς τόδε κρατήσαντας» διετάσσετο νὰ τηρῶσι ², οὕτως ὥστε πᾶσα ἐκκλησιαστικὴ ὑπόθεσις πρέπει νὰ ἐξετάζεται καὶ κανονίζεται ὑπὸ τῆς συνόδου τῶν ἐπισκόπων τῆς διοικήσεως, οὐχὶ ἄνευ γνώσεως τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς Κπόλεως, ἀπολαύοντος τῶν προνομίων τῆς παλαιᾶς Ρώμης. Καὶ ὁ μὲν τότε πάπας Βονιφάτιος ὁ α΄. προσέφυγεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ὀνώριον, ὅπως ἀξιώσῃ παρὰ τοῦ ἀνεψιοῦ του Θεοδοσίου τὴν ἀναστολὴν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἐκδοθέντος διατάγματος· οἱ δ' ἐν Κπόλει τὸ μὲν διάταγμα δὲν ἠκύρωσαν ³, δὲν ἐπέμειναν ὅμως, ὡς φαίνεται, εἰς τὴν πιστὴν αὐτοῦ ἐφαρμογὴν, ἀφήσαντες αὐτὰ τὰ πράγματα νὰ καταλήξωσιν εἰς τὴν φυσικὴν αὐτῶν λύσιν ⁴.

Ὁ Νεστόριος.

20. Ὁ πατριάρχης Ἀττικὸς ἀπέθανε τὴν 8ην Ὀκτ. 425, εἰς διαδοχὴν δ' αὐτοῦ ὁ κληρὸς τῆς Κπόλεως, διηρημένος, προέβαλε τὴν ὑπο-

1. Batiffol Le L. Apostolique p. 249-252.

2. Codex Theodos. XVI, 2,45.

3. Τὸ διάταγμα τοῦτο περιελήφθη ἀκέραιον εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ Θεοδοσιανοῦ κώδικος τῷ 483. Τὴν δὲ μεταξὺ Ὀνωρίου καὶ Θεοδοσίου περὶ τούτου ἀλληλογραφίαν ἀπέδειξε νόθον ὁ Mommsen ἐν Neues Archiv der Gesellschaft für älteren deutschen Geschichte t. XXI (1804) p. 333 κ., ἐξ., προσθεῖς νέα ἐπιχειρήματα εἰς τὰ τοῦ J. Friedrich: Ueber die Sammlung der Kirche von Thessalonik und das päpstliche Vicariat für Illyricum ἐν τοῖς Sitzungsberichte... der bayerischen Akademie 1891 p. 871-887. Πρβλ. Duchesne. Autonomies ecclésiastiques, Eglises séparées p. 253-255. 275-9.

4. Παρατηρητέον ὅς λίαν περίεργον καὶ ἀνεξήγητον τὸ γεγονός ὅτι οἱ πάπαι, ὡς αἰεὶ ἀποτεινόνται πρὸς τοὺς ἐπ. Θεσσαλονίκης ἢ καὶ ἄλλους τοῦ Ἰλλυρικοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδος, κἂν ἔτι μετὰ μίαν ἢ καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν πρὸς τὸ αὐτὸ γράφωσι πρόσωπον, ἐπαναλαμβάνουσι σταθερῶς τὸ ἀπὸ τοῦ Πέτρου δῆθεν κληρονομηθὲν δικαίωμα τῆς ἐποπτείας καὶ διοικήσεως τῶν ἀπανταχοῦ Ἐκκλησιῶν, ὅπερ σημαίνει ἢ ὅτι ἡμφεσβητεῖτο παρὰ τῶν πρὸς οὓς ἔγραφον τὸ δίκαιον τοῦτο ὡς νεότευκτον ἢ ὅτι τὰ ἔγγραφα ταῦτα εἶνε ψευδῆ καὶ νόθα, κατασκευάσματα τοῦ ἠ΄ αἰῶνος, ἀνεξαρτήτως τοῦ ἄλλου σπουδαίου λόγου ὅτι ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἶνε τοῦ ἐσχάτου λατινισμοῦ οὐδὲ ἀποθεν ἐνθymiζουσα οὐχὶ τοῦ Αὐγουστίνου ἢ τοῦ Ἰερωνύμου τὴν γλῶσσαν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν τῆς συγχρόνου νομοθεσίας.

ψηφισμένη τοῦ Πρόκλου, γραμματέως τοῦ Ἀττικοῦ καὶ διακεκριμένου ῥήτορος, καὶ τοῦ πολυμαθοῦς ἐκ Σίδης τῆς Παμφυλίας ἱερέως Φιλίππου, συγγραφέως μεγάλης «Χριστιανικῆς Ἱστορίας». Ἡ αὐλή, πρὸς ἀποφυγὴν σχίσματος ἐν τῷ κλήρῳ, ἐδέχθη τὴν ὑπόδειξιν τοῦ λαοῦ καὶ ἀνέδειξεν ἐπίσκοπον τὸν γηραιὸν μοναχὸν Σισίννιον, ὅστις ἀμέσως προήγαγε τὸν Πρόκλον εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Κυζίκου, ὅπου ὅμως οὗτος μὴ γενόμενος δεκτός, διὰ τὴν ἐπὶ τόπου ἤδη πλήρωσιν τοῦ κληρῶντος θρόνου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἐπιδοθεὶς ἀδείξ τοῦ Σισιννίου εἰς τὸ ἐπ' Ἐκκλησίας κήρυγμα. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σισίννιος μετὰ δύο περιόπου ἔτη ἀπέθανε τελευτῶντος τοῦ 427, καὶ ἡ ὑποψηφισμένη τοῦ Πρόκλου καὶ τοῦ Φιλίππου ἐτέθη μετὰ μείζονος ζωνότητος ὑπὸ τῶν διηρημένων κληρικῶν καὶ μοναχῶν. Ἡ αὐλή, νομίζουσα ὅτι θὰ ἐπέφερε τὸν κατευνασμὸν τῶν παθῶν, κατέφυγεν εἰς τὴν ἐκλογὴν ξένου, ἐκ τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, ὑποψηφίου, τοῦ ἐκ Γερμανικείας πεπαιδευμένου ἱερέως καὶ ὀνομαστοῦ ῥήτορος, ἀσκητικοῦ τὸν βίον Νεστορίου· τὸ πείραμα τοῦ Χρυσοστόμου ἐπανελαμβάνετο. Ὁ νέος ἐπίσκοπος ἐχειροτονήθη τὴν 10 Ἀπριλίου 428. Ἡ πρώτη τοῦ νέου ἐπισκόπου ἐμφάνισις εἶχε πολὺ τὸ ἐπιδεικτικόν. Ἀκολουθούμενος ὑπὸ τινῶν ἐξ Ἀντιοχείας φίλων αὐτοῦ κληρικῶν¹, οἵτινες καὶ ἀπετέλεσαν τὸν στενὸν αὐτοῦ κύκλον τῶν ἐμπιστῶν, διὰ τοῦ πρώτου κηρύγματος προκάλεσε τὴν κοινὴν δυσφορίαν, κηρύξας τὸν πόλεμον κατὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ ἐπιζητήσας πρὸς τοῦτο τὴν ἐνεργὸν ἀρωγὴν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. «Δός μοι, ὦ βασιλεῦ, εἶπε, καθαρὰν τὴν γῆν τῶν αἰρετικῶν, καὶ γὰρ σοὶ τὸν οὐρανὸν ἀντιδώσω· συγκαθέλε μοι τοὺς αἰρετικούς· καὶ γὰρ συγκαθέλω σοὶ τοὺς Πέρσας»². τοῦτο ἦτο πρῶτον μὲν πлагία ἐπίκρισις τῆς μέχρι τοῦδε πολιτείας τῶν προκατόχων τοῦ καὶ δὴ ἀδικος, διὰ τοὺς γνωρίζοντας τὴν ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ πολιτείαν καὶ τοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Ἀττικοῦ· ἔπειτα δὲ ἦτο πρόκλησις πρὸς τοὺς αἰρετικούς τῆς πρωτεύουσας, οἵτινες οὔτε πολυπληθεῖς ἦσαν οὔτε ἐπικίνδυνοι, ἦσαν ὅμως πολλοὶ ἐξ αὐτῶν πολιτικοὶ καὶ κοινωνικοὶ παράγοντες ἰσχυροὶ Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κυβερνήσιν δὲν ἦτο ἐπιθυμητὸς ὁ ἀπειλούμενος θόρυβος περὶ τὸν διωγμὸν τῶν αἰρετικῶν καὶ μετὰ πέντε μόλις ἡμέρας αὕτη ἔλαβε πείραν σκληρὰν τοῦ πράγματος· ἀπόπειρα τοῦ Νεκταρίου ὅπως κατεδαφίσῃ ναὸν ἰδιωτικὸν τῶν ἀρειανῶν ἐξηρέ-

1. Σωκρ. VII, 32 Mansi t. IV col. 1109.

2. Σωκρ. VII, 29. πρβλ. καὶ Βικέντιον τὸν ἐκ Λειρῖνου *Commonitorium* XI, 4.

θισε τούτους καὶ προκάλεσε πυρκαϊὰν καταστρεπτικὴν, μετὰ δυσκολίας περιορισθεῖσαν, ἥτις ὅμως ἐνεκόλαψεν εἰς τὸν νέον ἐπίσκοπον τὸ ἐπώνυμιον «Πυρκαϊά». Μετὰ τοὺς ἀρειανοὺς ὁ Νεστόριος ἐπετέθη κατὰ τῶν φιλησύχων καὶ σοβαρῶν, γενικῆς δὲ διὰ τὸν ἠθικόν των βίον ἀπολαυόντων ἀγάπης Νοβατιανῶν· ἀλλ' ἐπεμβάσα τότε ἡ κυβέρνησις περιέσειλεν αὐτόν. Ἐπεκτείνων δὲ τὴν δράσιν αὐτοῦ καὶ ἐκτὸς τῆς ἐπισκοπῆς του καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ δυτικῇ Μ. Ἀσίᾳ προκάλεσε ταραχὰς καὶ στάσεις αἱματηρὰς τοῦ λαοῦ, ὡς ἐν Μιλήτῳ καὶ Σάρδεσι¹. Οἱ ὄξυνούστατοι τῶν ἀκροατῶν τοῦ πρώτου αὐτοῦ λόγου, «οἱ εἰδότες ἐκ λόγου γνώμην τεκμήρασθαι» παρετήρησαν ἀμέσως «τὸ κοῦφον τῆς διαφορίας καὶ τὸ θυμικὸν ἐν ταυτῷ καὶ κενόδοξον»², ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ σύγχρονος καὶ ἀμερόληπτος κριτὴς αὐτοῦ Σωκράτης.

21. Αἱ ἐντυπώσεις ἐκ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Νεστορίου εἰς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας ἦσαν εὐνοϊκαὶ ὑπὲρ αὐτοῦ, ὡς προκληθεῖσαι ἐκ τῶν ἀγγελτηρίων τῆς ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας αὐτοῦ γραμμάτων τῶν ἀρχιερέων, οἵτινες προέστησαν τῆς χειροτονίας αὐτοῦ³. Ἐν τούτοις περὶ τὰ τέλη τοῦ 428, κατ' αὐτὸ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἀρχιερατείας του ἀπροσοδοκῆτως ὄλως, δογματικὸν σκάνδαλον συνετάραξε τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν τῆς πρωτευούσης, τοῦ ὁποίου τὴν εὐθύνην ἀπερισκέπτως ἔσπευσε ν' ἀναλάβῃ αὐτός. Ὁ ἔξ Ἀντιοχείας ἀκολουθήσας αὐτὸν ἱερεὺς Ἀναστάσιος, ὃν «διὰ πολλῆς εἶχε τιμῆς καὶ ἐν τοῖς πράγμασι συμβούλῳ ἐχρηῖτο» ὁ Νεστόριος, ἡμέραν τινὰ κηρύττων εἶπε «Θεοτόκον τὴν Μαρίαν καλεῖται μηδεὶς· Μαρία γὰρ ἄνθρωπος ἦν, ὑπὸ ἀνθρώπου δὲ Θεὸν τεχθῆναι ἀδύνατον»· τοῦτο ἀπηχῆσαν κακῶς εἰς τὰ ὄρα τοῦ κλήρου, διὰ τὸν

1. Σωκρ. VII. 29 Ἀποτέλεσμα τῆς κατὰ τῶν αἰρετικῶν ταύτης ὁρμῆς τοῦ Νεστορίου ἦτο καὶ ὁ ὑπὸ τῶν Μακεδονιανῶν τῆς ἑλλησποντικῆς πόλεως Γέφυρης φόνος τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως Ἀντωνίου, πιστοῦ ἐκτελεστοῦ τῶν διαταγῶν τοῦ «πατριάρχου». ἐξ οὗ οὗτος, τῇ συγκαταταθείσει τῆς κυβερνήσεως, κατέσχε τοὺς ναοὺς αὐτῶν ἐν Κπόλει, Κυζίκῳ καὶ πανταχοῦ τοῦ ἑλλησπόντου, αὐτ. 31. Τὸ κοῦφον καὶ ἐπιπόλαιον αὐτοῦ δὲν ἠρνεῖτο καὶ ὁ διδάσκαλος καὶ φίλος αὐτοῦ Θεόδωρος Μοψουστίας, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς πρὸς Κοσμᾶν ἐπιστολῆς ἐν τῷ Βιβλίῳ Ἡρακλείδου σ. 363 ἐκδ. Nau.

2. Σωκρ. VII. 29 Ἡ ἀμερόληψία τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Νεστόριον ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀνασκευῆς τῆς κατὰ Νεστορίου κατηγορίας ὅτι ἐδίδασκεν ὅ,τι καὶ ὁ Παῦλος ὁ Σαμοσατεύς, αὐτ. c. 32,

3. Ἐπιστ. Κελεστίνου παρὰ Jatfe n. 374. καὶ Vincent. Commonitorium XI, 13 Quis eum facile errare arbitraretur, quem tanto imperii iudicio, tanto sacerdotum studio persecutum videret? καὶ Κυρίλλου ἐπιστολῆ πρὸς Θεοδοσίον ἐξ Ἐφέσου μετὰ τὴν Σύνοδον παρὰ Mansit. V. c. 326,

ὁποῖον ἄλλως δὲν ἦσαν ξέναί αἱ διὰ τοῦ Ἀπολλιναρισμοῦ προκληθεῖσαι θεολογικαὶ συζητήσεις περὶ τῆς σχέσεως τῶν δύο ἐν τῷ Χριστῷ φύσεων, τῆς θείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης¹, δεινῶς συνετάραξε τοὺς ἀπλουστέρους πιστούς, οἵτινες ἀπὸ ἐνὸς σχεδὸν αἰῶνος πανταχοῦ ὀνόμαζον τὴν μητέρα τοῦ Χριστοῦ Θεοτόκον, ὡς γεννήσασαν τὸν «Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ» ὡς καθ' ἐκάστην ἔψαλλον ἐν τῷ Συμβόλῳ τῆς πίστεως². Τὴν εὐνόητον ἐκ τούτου δυσφορίαν τῶν ἐκκλησιαζομένων ἐπηύξησεν ὁ Νεστόριος σπεύσας νὰ καλύψῃ διὰ τοῦ κύρους αὐτοῦ τὸν Ἀναστάσιον καὶ διὰ σειρᾶς δημοσίων ὁμιλιῶν ἀνεκίνησεν αὐτὴν τὴν βαθυτέραν θεολογικὴν ἔννοιαν, τὴν διὰ τοῦ ὄρου «Θεοτόκος» ὑπονοουμένην καὶ διατυπωμένην, ἀποφεύγων πανταχοῦ τὴν χρῆσιν τοῦ ὄρου τούτου καὶ προτιμῶν, πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως καὶ παρεξηγήσεως, τὴν λέξιν «Χριστότοκος». Περιφρουρῶν κατὰ τοῦ Ἀρειανισμοῦ τὴν ἀπόλυτον θεότητα τοῦ Χριστοῦ, καθωρισμένην ἤδη σαφῶς ὑπὸ τῆς ἐν Νικαίᾳ Οἰκ. Συνόδου, κατὰ δὲ τοῦ Ἀπολλιναρισμοῦ περισφῶζον ἀμείωτον τὴν ἐν αὐτῷ ἀνθρωπότητα καὶ φοβούμενος τὴν διὰ τῆς λέξεως «Θεοτόκος» ἐπικράτησιν παρὰ τῷ λαῷ τῆς θεωρίας τοῦ Ἀπολλιναρίου, προυτίμα τὴν λέξιν «Χριστοτόκος» ὡς ἀκίνδυνον καὶ μὴ δίδουσαν, ὡς ἐκεῖνη, λαβὴν εἰς παρερμηνείαν. Τοῦτο ὅμως ἀνεκίνει τὸ ζήτημα τῆς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ σχέσεως τῶν δύο φύσεων, μεθ' οὗ ἀρρήκτως συνδέεται τὸ ζήτημα τῆς ἀπολυτρώσεως. Ἐν τῷ ζητήματι δὲ τῆς σχέσεως τῶν δύο φύσεων ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐσημειοῦντο δύο ἀντίθετοι τάσεις: Οἱ μὲν Ἀλεξανδρινοὶ θεολόγοι ἐδίδασκον φυσικὴν ἢ ὑποστατικὴν «ἔνωσιν» τῶν δύο φύσεων ἐν τῷ Χριστῷ «μίαν φύσιν τοῦ σαρκωθέντος Λόγου», οἱ δ' ἀντιοχεῖς ἐδέχοντο δύο φύσεις ἐν ἐνὶ προσώπῳ. Ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου μεταξὺ τῶν δύο θεωριῶν προήλθεν εἰς τῆς διαφόρου σημασίας, ἣν ἔδιδον ἑκάτεροι εἰς τὰς λέξεις «πρόσωπον» καὶ «ὑπόστασις» ἕξ οὗ οἱ μὲν Ἀλεξανδρεῖς ἐνόμιζον ὅτι οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐδέχοντο δύο χωριστὰς προσωπικότητας ἐν τῷ Χριστῷ, οἱ δὲ ἀντιοχεῖς ἐνόμιζον ὅτι οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπίστευον μίαν ὑπόστασιν, δηλ. φύσιν κατ' αὐτούς, ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο, θείας καὶ ἀνθρωπίνης, προελ-

1. Αἱ πρὸς τοὺς ἀπολλιναριστὰς περὶ τούτου συζητήσεις ἐν Κπόλει δὲν ἦσαν ἄγνωστοι· ὁ δὲ τοσοῦτο μετὰ 25 ἔτη συνταράξας τὴν Ἐκκλησίαν ἀρχιμανδρίτης Εὐτυχῆς κατεῖχεν ἕκτοτε περίβλεπτον θέσιν ἐν τῷ μοναχικῷ κόσμῳ τῆς πρωτευούσης.

2. Ἐπιστ. Κυρίλλου πρὸς Κελεστίνον: «Καὶ γέγονε μὲν κραυγὴ μεγάλη παρὰ παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ἐκδρομὴ» (Mansi IV c. 1013).

θοῦσαν, μεθ' ὅλων τῶν συνεπειῶν τῆς τοιαύτης ἐνώσεως, ἐν ᾗ ἡ ἀσθε-
νεστέρα ὑψώθηκε κατὰ πάντα εἰς τὴν θεῖαν, ἀποτελέσασαν οὕτω τὸν
κύριον χαρακτήρα τοῦ Χριστοῦ. Τὸ ζήτημα οὕτω τιθέμενον ἠδύνατο
νὰ εἶνε ἀντικείμενον φιλοσοφικῆς μᾶλλον ἐρεῦνης, ἀπροσίτου εἰς τὸ
πολὺ πλήθος τὸ ὁποῖον συνηθῖσαν ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰς τὸ ὄνομα
«θεοτόκος», τὸ ὁποῖον ἠρμήνευε διὰ σαφῶν ἐκφράσεων τοῦ Εὐαγγε-
λίου, δὲν ἐπολυπραγμόνει περὶ τὴν βαθυτέραν σημασίαν αὐτοῦ, ἀλλ' εὐ-
λόγως κατεξανέστη, ὅτε προσεκλήθη νὰ μὴ πιστεῦῃ ὅτι ὁ ἐκ τῆς παρ-
θένου Μαρίας γεννηθεὶς καὶ διὰ τῶν σταδίων τῆς ἡλικίας (διμηνιαῖος
καὶ τριμηνιαῖος) διελθὼν Χριστὸς ἦτο Θεός. Ὁ Νεστόριος ἐν τούτοις
ἐκηρύχθη κατὰ τῆς χρήσεως τοῦ «Θεοτόκος» οὐχὶ τόσον ἐκ μονομεροῦς
ἀντιοχειακῆς δογματικῆς ἀντιλήψεως τῆς σημασίας αὐτοῦ, ὅσον ἐκ φό-
βου τῆς ἀλεξανδρινῆς αὐτοῦ παρανοήσεως, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑπερεξο-
κώσει. Ὁ Σωκράτης, ὅστις ἀνέγνω τοὺς λόγους τοῦ Νεστορίου, ἀπο-
δίδει εἰς αὐτὸν ἀτελεῖ γνῶσιν τῆς παλαιότερας δογματικῆς διδασκαλίας¹.

(Συνεχίζεται)

ΑΔΑΜΑΝΤΙΟΣ Ν. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

1. Σωκρ. VI, 32. «Ἐγὼ δὲ ἐντυχὼν τοῖς παρὰ Νεστορίου λόγοις ἀγνο-
οῦντα ἐφευρίσκω τὸν ἄνθρωπον... Οὐ μοι δοκεῖ Νεστόριος οὔτε τὸν Σαμοσα-
τέα Παῦλον ζηλῶν οὔτε μὴ Φωτεινόν, μηδὲ ὅπως ψιλὸν ἄνθρωπον λέγειν
τὸν Κύριον, ἀλλὰ τὴν λέξιν μόνην ὡς τὰ μορμολύκεια πεφόβηται· καὶ τοῦτο
πέπονθεν ὑπὸ ἀμαθείας πολλῆς.. αἱ δὲ ἐκδοθεῖσαι αὐτοῦ προσομιλαὶ διδά-
σκουσιν ὡς οὐδαμῶς τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου ὑπόστασιν ἀναιρεῖ, ἀλλὰ παν-
ταχοῦ ἐνυπόστατον αὐτὸν ὁμολογεῖ καὶ ἐνούσιον, οὐ μὴν ὡς Φωτεινός καὶ
ὁ Σαμοσατεὺς ἀναιρεῖ αὐτοῦ τὴν ὑπαρξιν. Οὕτω μὲν οὖν τὸν Νεστόριον
φρονεῦντα εὐρίσκω ἐγὼ ἐκ τε ὧν ἀνέγγων αὐτοῦ λόγων καὶ ἀφ' ὧν οἱ ἐρα-
σταὶ αὐτοῦ λέγουσιν». Χαρακτηριστικὸν τῆς εὐθύτητος τῶν πολεμίων τοῦ
Νεστορίου καὶ ἐπικυροῦν τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα τοῦ Σωκράτους εἶνε ἡ διὰ
τοῦ νόμου τῆς 30 Μαΐου 429—εἰσηγήσει τοῦ Νεστορίου—,καταδίκη καὶ κατα-
τάξις, πλὴν ἄλλων, καὶ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Σαμοσατέως καὶ Φωτεινοῦ
Codex. Theodos. XVI, 5,65. Αὐτὸς δὲ ὁ Νεστόριος βραδύτερον ἐκτιθεὶς τὰ
κατὰ τὴν γένεσιν τοῦ περὶ αὐτὸν θορύβου ἐξήγει τὸ πρᾶγμα ἐκ τῆς προ-
σπαθείας αὐτοῦ ν' ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνον τῆς παρεξηγήσεως ὑπ' ἀλλήλων
τῶν ἐπὶ τῆς Παρθένου Μαρίας χρησιμοποιούντων τὰ ἐπίθετα «θεοτόκος»
καὶ «ἀνθρωποτόκος» (ἐπιστ. Νεστορίου πρὸς κουβικουλάριον Σχολαστικὸν
Loofs p. 181 καὶ ἐν Βιβλ. Ἡρακλείδου).